

Mitja PIŠKUR*, Nike KRAJNC**

KAKO LAHKO PODNEBNI SPORAZUMI VPLIVAJO NA SLOVENSKO LESNO INDUSTRIJO?

V prispevku želimo opozoriti na nekatere izbrane vidike mednarodnih dogovorov, vsebinsko povezanih s klimatskimi spremembami, na lesno industrijo v Sloveniji.

KONFERENCA POGODBENIC OKVIRNE KONVENCIJE ZN O SPREMEMBI PODNEBJA IN ZASEDANJE KONFERENCE POGODBENIC KJOTSKEGA PROTOKOLA V KOPENHAGNU

Zasedanje Konference pogodbenic Okvirne konvencije ZN o spremembi podnebja in zasedanje Konference pogodbenic Kjotskega protokola v Kopenhagenu, v katerega je svetovna javnost gledala kot na možni mejnik pri aktivnem boju proti klimatskim spremembam, nista prinesli pričakovanih rezultatov.

V Kopenhagenu ni prišlo do zavezujočega sporazuma, v zadnjem trenutku je bil sprejet le ohlapen politični dogovor, ki pa ne vsebuje konkretnih ciljev. Med pomembnejšimi sklepi dogovora so:

- ▶ Omejitev globalnega povečevanja temperature, ki se ne sme povečati za več kot 2 stopinji Celzija.
- ▶ Finančna pomoč državam v razvoju za prilagajanje klimatskim spremembam in preprečevanje/blaženje klimatskih sprememb (30 milijard dolarjev za obdobje 2010 – 2012 in letno 100 milijard dolarjev z letom 2020).
- ▶ Prepoznavanje ključne vloge zmanjševanja emisij zaradi preprečevanja krčenja in degradacije gozdov ter potrebe po ohranjanju ponora toplogrednih plinov v gozdovih s spodbujanjem ukrepov preko mehanizma zmanjševanja emisij zaradi krčenja in degradacije gozdov (REDD).
- ▶ Države podpisnice Kjotskega protokola bodo do 1. februarja 2010 opredelile cilje zmanjševanja emisij do

leta 2020, druge države pa napovedale nacionalne ukrepe za blaženje klimatskih sprememb.

V Kopenhagenu ni bila sprejeta nobena zavezujoča odločitev. Moramo pa opozoriti, da ukrepi in aktivnosti, ki neposredno in posredno lahko vplivajo na lesno industrijo, potekajo v okviru Kjotskega protokola v prvem ciljnem obdobju (2008 – 2012) in še bolj na ravni Evropske unije (v nadaljevanju EU). EU je zaradi ambiciozne proaktivne politike že sprejela podnebno-energetski sveženj, ki opredeljuje 20 % zmanjšanje emisij toplogrednih plinov na ravni EU glede na leto 1990. V primeru, da bi pogajanja v Kopenhagenu tekla v smeri sprejetja zavezujočega sporazuma, je bila EU pripravljena omenjeni cilj (celo) povečati na 30 %.

Neuspeh zasedanja v Kopenhagenu ne vpliva na zaveze v okviru EU, s tem pa tudi na slovensko lesno industrijo. V nadaljevanju želimo nakazati smeri razvoja in predstaviti možne vplive podnebno-energetskega svežnja EU in zadnje usklajene predloge v okviru pogajanj pogodbenic Kjotskega protokola za upoštevanje skladiščenja ogljika v lesnih izdelkih.

PODNEBNO-ENERGETSKI SVEŽENJ EU

Podnebno-energetski sveženj, ki sta ga Evropski svet in Evropski parlament sprejela decembra 2008, in s katerim naj bi EU postala nizkoogljična družba, je pomemben instrument evropske politike za doseganje dveh krovnih ciljev:

- ▶ zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov za 20 % do leta 2020 glede na leto 1990,
- ▶ povečanje rabe obnovljivih virov energije na 20 % končne rabe energije v letu 2020 glede na leto 2005.

Pomembno vlogo za doseganje skupnih evropskih ciljev ima trgovanje s pravicami do izpuščanja toplogrednih plinov (emission trading system – ETS), v katerega je v EU vključen skoraj ves energetski sektor in večje industrijske naprave v dejavnostih, ki so opredeljene v Prilogi I Direktive 2003/87/ES, ter zajema okoli 40 % vseh izpustov EU.

* mag., Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, SI – 1000 Ljubljana, e-pošta: mitja.piskur@gozdis.si

** dr., Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, SI – 1000 Ljubljana, e-pošta: nike.krajnc@gozdis.si

Bodo mednarodni podnebni sporazumi pripomoгли k dejanskemu zmanjšanju emisij toplogrednih plinov? (foto: Nike Krajnc)

Sektorji, ki niso vključeni vanj (ne-ETS), med katere spadajo promet, stavbe, storitve, male industrijske naprave, kmetijstvo in odpadki, trenutno proizvedejo okoli 60 % vseh izpustov. Sveženj predvideva delitev zahtev za doseganje skupnega zmanjšanja emisij med sektorjema ETS in ne-ETS: prvi bi moral zmanjšati svoje izpuste za 21 %, drugi pa za 12 %. Slovenija mora do leta 2020 zmanjšati skupne izpuste za okoli 6 % glede na tiste v letu 2005. Pri tem mora zmanjšati izpuste iz sektorjev, ki so vključeni v sistem trgovanja s pravicami do izpustov za 21 %. V sektorjih, ki niso vključeni v sistem trgovanja, lahko poveča emisije za največ 4 % glede na njihove izpuste v letu 2005.

Ob izpolnjevanju kriterijev za izjeme bo stopnja prodaje kuponov na dražbi v letu 2013 najmanj 30 % in bo postopno, najpozneje do leta 2020, dosegla 100 %. Do leta 2020 bo tako prišlo do zmanjševanja količin (brezplačno) podeljenih emisijskih kuponov, s čimer se lahko cena le teh na trgu poveča vse do 30 EUR/t CO₂. Sredi decembra se je cena na borzi EEX gibala okrog 14 – 15 EUR/t CO₂.

Vpliv emisijskega trgovanja v okviru podnebno-energetskega svežnja EU je na nacionalni ravni analiziral Urad RS za makroekonomske raziskave (Vendramin in sod., 2009).

Po analizi UMAR-ja bodo ukrepi EU za zmanjševanje emisij CO₂ privedli do finančnih obremenitev emisijsko in energetsko intenzivnih panog zaradi povečevanja stroškov nakupa kuponov in zvišanja cen električne energije, ki bo posledica prenosa stroškov zaradi emisij v energetskem sektorju na ceno energije. Na podlagi analize za sektorje industrije, ki so vključeni v evropsko trgovno shemo (ETS), bodo le-ti imeli primerjalno zmanjšano konkurenčnost, največji stroški v primerjavi z dodano vrednostjo bi nastali v proizvodnji apna, sledijo proizvodnje cementa, aluminija in drugih organskih kemikalij (Vendramin in sod., 2009). Vendar pa EU dopušča možnost, da se za ogrožene panoge na ravni EU podeli kupone do leta 2020 brezplačno. V Sloveniji so ogrožene (panoga je ogrožena, če bi bil skupni učinek večji od 4 % dodane vrednosti) industrija proizvodnje apna, cementa, aluminija in drugih organskih kemikalij. Tudi podjetja, ki niso v evropski shemi za emisijsko trgovanje, bodo soočena s stroški CO₂ preko taks in drugih ukrepov nacionalne politike.

V okviru okoljsko-energetskega svežnja je za lesno industrijo pomemben evropski cilj doseganja 20 % deleža obnovljive energije v končni rabi do leta 2020. Slovenija mora doseči 25 % delež. Med pomembnimi obnovljivimi viri energije je tudi les za energetsko rabo. Pričakujemo lahko, da se bo pritisk na rabo lesa za energetsko rabo stopnjeval. V pripravi je nacionalni akcijski načrt za obnovljivo energijo, ki ga mora Slovenija posredovati EU do konca junija 2010. V njem bodo opredeljeni ukrepi za doseganje nacionalnega cilja vse do leta 2020. Lesna industrija bi morala budno spremljati določila v akcijskem načrtu, saj bo le-ta po vsej verjetnosti imel tako pozitivne (lesna industrija je pomemben porabnik lesa za proizvodnjo energije) kot tudi negativne (cena surovine) vplive na prihodnje delovanje panoge.

KJOTSKI PROTOKOL IN LESNI IZDELKI

V okviru zasedanja Konference pogodbenic Kjotskega protokola so se na področju "Raba tal, spremembe rabe tal in gozdarstvo (LULUCF)", kamor vsebinsko spada tudi skladiščenje ogljika v lesnih izdelkih, nekoliko izoblikovale možne variante za upoštevanje emisij toplogrednih plinov in ponorov CO₂. Sektor LULUCF naj bi bil sestavni del morebitnih prihodnjih obvezujočih sporazumov. Vključene naj bi bile tudi spremembe zalog ogljika v lesnih izdelkih (HWP) in upoštevanje nenadzorovani dogodki (ujme) večjega obsega v gozdarstvu. Na vsebinskem področju skladiščenja ogljika v lesnih izdelkih je dogovorjeno, da se skladiščenje na deponijah ne upošteva, tudi zaradi ne-konsistentnosti s poročanjem pri emisijah iz odpadkov. Za spremembe zalog ogljika v lesnih izdelkih sta v "igri" dva pristopa. Prvi je proizvodni pristop (*Production approach* - PA), drugi pa pristop sprememb zalog ogljika, ki izvira iz

države (*Stock change approach domestic* – SCAD). Pri obeh pristopih se uvoženi lesni proizvodi ne upoštevajo, glavna razlika med pristopoma je v upoštevanju izvoženega lesa in lesnih izdelkov. Pri proizvodnem pristopu se zahteva tudi več podatkov o količinah in vrstah izvoženih proizvodov ločeno po državah za daljše časovno obdobje (od leta 1961 naprej).

Kakorkoli, pomen lesnih izdelkov v mednarodnih podnebnih pogajanjih je prepoznan kot pozitiven vzvod za zmanjševanje emisij toplogrednih plinov in se pojavlja v dokumentih Okvirne konvencije ZN o spremembi podnebja. To pa je v skladu tudi s pričakovanji evropske lesne industrije (CEI-Bois in EPF), ki so bili poudarjeni na konferenci v Bruslju letos (Piškur, 2009).

SKLEP

V zadnjih letih intenzivno potekajo aktivnosti za proaktivno delovanje v smeri zmanjševanja emisij toplogrednih plinov tako na svetovni kot tudi na evropski ravni. Vplivi politik in ukrepov ne bodo zaobšli lesne industrije – verjetno bodo prevladovali pozitivni učinki zaradi okoljskih prednosti predelave in rabe lesnih izdelkov ter nizkih emisij TGP v primerjavi s konkurenčnimi panogami. Podnebno-energetski sveženj bo imel (oziroma jih že ima!?) za industrijo neposredne in posredne vplive.

Menimo, da so predstavljeni ukrepi za lesno industrijo v Sloveniji priložnost, ki je ne bi smela zamuditi. Po drugi strani pa manjka strateški pristop vseh panog v gozdno-lesni proizvodni verigi do teh izzivov. Je prišel čas, ko moramo strniti vrste in izkoristiti ponujeno priložnost!?

LITERATURA

1. **Direktiva 2003/87/ES** Evropskega Parlamenta In Sveta z dne 13. oktobra 2003 o vzpostavitvi sistema za trgovanje s pravicami do emisije toplogrednih plinov v Skupnosti in o spremembi Direktive Sveta 96/61/ES
2. **Direktiva 2009/28/ES** Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2009 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, spremembi in poznejši razveljavitvi direktiv 2001/77/ES in 2003/30/ES
3. **ODLOČBA KOMISIJE** z dne 30. junija 2009 o predlogu za nacionalne akcijske načrte za obnovljivo energijo v skladu z Direktivo 2009/28/ES Evropskega parlamenta in Sveta (2009/548/ES)
4. **Odlok o državnem načrtu razdelitve emisijskih kuponov za obdobje 2008 do 2012** Ur.l. RS, št. 42/2007, spremembe: Ur.l. RS, št. 70/2007
5. **Operativni program zmanjševanja emisij toplogrednih plinov do leta 2012 (OP TGP-1), 2009.** Številka: 35405-2/2009/9
6. **Piškur M. (2009)** Mednarodna konferenca o skladiščenju ogljika v lesnih izdelkih. Les, 61, 9/10: 417-419
7. **Urad RS Slovenije za makroekonomske analize in razvoj (UMAR)** – spletne strani: <http://www.umar.gov.si/>
8. **Vendramin M., Zakotnik I., Ivask K. (2009)** Vplivi emisijskega trgovanja na slovensko industrijo. Delovni zvezki Urada RS za makroekonomske analize in razvoj, 1, 18: 45

KREOZOTNO OLJE, QUO VADIS

V zadnjih 5 letih se je na področju zaščite lesa zgodilo veliko sprememb. Glavni vzrok za te spremembe je uveljavitev Direktive o biocidih (BPD). V EU trenutno poteka veliko razprav o prihodnji uporabi kreozotnega olja v zaščiti lesa. Predstavniki Evropskega inštituta za zaščito lesa (European Institute for Wood Preservation) se pogajajo za vključitev kreozotnega olja na spisek dovoljenih učinkovin (Aneks I, Direktive o biocidih). Po drugi strani poročevalci predlagajo, da bi les, zaščiten s kreozotnim oljem, lahko uporabljali le v 3. razredu uporabe (vključno z železniškimi pragovi), uporaba impregniranega lesa v 4. razredu uporabe pa po vsej verjetnosti zaradi okoljskih vzrokov ne bo več dovoljena. V pogajanjih je bil poudarjen velik pomen s kreozotnim oljem zaščitenih pragov za gradnjo in vzdrževanje infrastrukturnih objektov. Zaradi različnih pogledov članic bo po vsej verjetnosti sklenjen kompromis. Kreozotno olje bo vključeno na spisek dovoljenih učinkovin, vendar le za petletno obdobje. V tem petletnem obdobju bo kreozotno olje dovoljeno uporabljati le za zaščito lesa v 3. razredu izpostavitve in to le za zaščito borovine. Uporabo drugih lesnih vrst lahko dodatno odobrijo posamezne članice.

Kreozotno olje ima velik pomen v zaščiti železniških pragov (foto: M. Humar)

Novica je povzeta po IRG News in Brief 01/2010
January 2010

doc. dr. Miha Humar